

ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาลและ
เอกลักษณ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

นางณัฐริกา กุลกาญจนารัตน์

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 674-633-038-1

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RELATIONSHIPS BETWEEN EMPOWERMENT IN NURSING PRACTICE
AND NURSING AUTONOMY AS PERCEIVED BY STAFF NURSES,
REGIONAL HOSPITAL AND MEDICAL CENTERS UNDER
THE JURISDISTICTION OF THE MINISTRY OF
PUBLIC HEALTH

MRS. NATTICA KULKANCHANASHEWIN

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
A THESIS SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF NURSING SCIENCE

NURSING ADMINISTRATION PROGRAM

GRADUATE SCHOOL

CHULALONGKORN UNIVERSITY

1996

ISBN 674-633-038-1

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาลและ
เอกลักษณ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ
โรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

โดย นางณัฐริกา กุลกาญจนาชวีวิน
ภาควิชา คณะพยาบาลศาสตร์ สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. ลันติ งามสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์สมคิด รักษาสิทธิ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ัญริกา กุลกาญจนาศีวิน : ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาล และเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ สังกัด กระทรวงสาธารณสุข (RELATIONSHIPS BETWEEN EMPOWERMENT IN NURSING PRACTICE AND NURSING AUTONOMY AS PERCEIVED BY STAFF NURSES, REGIONAL HOSPITAL AND MEDICAL CENTERS UNDER THE JURISDISTICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH) อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนพันธ์ 145 หน้า ISBN 674-633-038-1

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาลและเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลศูนย์ สังกัด กระทรวงสาธารณสุข กลุ่มตัวอย่างคือพยาบาลวิชาชีพจากโรงพยาบาลศูนย์ 9 แห่ง จำนวน 352 คน เลือกตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามวัดการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาล และเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล ตามลำดับ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตรวจสอบความตรงโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คน ค่าความเที่ยงของเครื่องมือเท่ากับ .92, .91 ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS-PC

ผลการวิจัยพบว่า 1. ค่าเฉลี่ยของการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพโดยรวมและรายด้าน คือความมีอิสระ การมีสัมพันธภาพที่มีความไว้วางใจ และการได้รับการสนับสนุนอยู่ในระดับสูง 2. ค่าเฉลี่ยของเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ อยู่ในระดับสูง 3. อายุและประสบการณ์ทำงานของพยาบาลวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4. แผนกที่ปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ 5. การสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาลรายด้าน คือ การได้รับความเป็นอิสระ การมีสัมพันธภาพที่มีความไว้วางใจ และการได้รับการสนับสนุนโดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชาการบริบาลการพยาบาล.....
ปีการศึกษา2538.....

ลายมือชื่อนิติ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C686558 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION
KEY WORD: EMPOWERMENT/AUTONOMY/PROFESSIONAL NURSE

NITTICA KULKANCHANASHEWIN : RELATIONSHIPS BETWEEN EMPOWERMENT IN NURSING PRACTICE AND NURSING AUTONOMY AS PERCEIVED BY STAFF NURSES, REGIONAL HOSPITAL AND MEDICAL CENTERS UNDER THE JURISDISTICTION OF THE MINISTRY OF PUBLIC HEALTH. THESIS ASVISOR ; ASSOCIATE PROFESSOR JINTANA YUNIBHAND, Ph.D. 145 PP. ISBN 674-633-038-1

The purposes of this research were to study and find the relationship between empowerment in nursing practice and nursing autonomy as perceived by staff nurses from regional hospital and medical centers. The research subjects consisted of 352 professional nurses, selected by multistage sampling technique. Two questionnaires were developed by the investigator to measure empowerment in nursing practice and nursing autonomy. The reliability of the two questionnaires were .92 and .91, respectively. Data were analyzed by using Statistical Package for the Social Science.

1. The mean score of empowerment in all aspects and in each aspect, namely, freedom in nursing practice, developing trusting relationship, and receiving support, of professional nurses (\bar{X} = 88.82, 28.89, 30.67 and 29.20) were in the high level.

2. The mean score of nursing autonomy of professional nurses (\bar{X} = 188.28) was in the high level.

3. Age and work experience of nurses were significantly and positively related to nursing autonomy, at the .05 level.

4. There was no significant relationship between unit of working of nurses and nursing autonomy.

5. There were significant and positive relationships between empowerment in nursing practice in each of the three aspects and all aspects, and nursing autonomy (r = .43, .37, .38 and .44, respectively), at the .05 level.

ภาควิชา..... "พยาบาลศาสตร์"
สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต..... นิตติกา กุลกานชานาเสวิน
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... จินตนา ยุนิบhand
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ คือ รongศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ซึ่งท่านได้กรุณาให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ชี้แนะแนวทาง ตลอดจนการแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ และให้ความเอาใจใส่ด้วยดี รวมทั้ง รongศาสตราจารย์ ดร. พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ ซึ่งท่านได้ให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็น ตั้งแต่เริ่มต้น ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รongศาสตราจารย์ ดร. ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ 8 ท่าน จากสถาบันต่าง ๆ ที่ได้สละเวลาเพื่อตรวจเครื่องมือวิจัย ผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหัวหน้าฝ่ายการพยาบาล 9 แห่ง ที่ให้ความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนพยาบาลวิชาชีพที่เป็นตัวอย่างประชากรในการวิจัย ที่ให้ความกรุณาตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณ คณะผู้บริหาร โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์ ที่กรุณาเอื้อเฟื้อทุนการศึกษา และเงินทุนในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายที่ลืมไม่ได้คือ นิสิตสาขาวิชาการบริหารการพยาบาลรุ่น 3 ทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ล่วงด้วยดี โดยเฉพาะ คุณอมรรัตน์ เสตสุวรรณ และคุณสมคิด จันทน์นวม อีกทั้งท่านที่ให้อกำลังใจและการสนับสนุนอย่างสำคัญในทุกเรื่อง คือ คุณไมตรี กุลกาญจนาชีวิน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้

ณัฐริกา กุลกาญจนาชีวิน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัย.....	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
มโนทัศน์ของบทบาทพยาบาลหัวหน้าหอผู้ป่วย และพยาบาลวิชาชีพ.....	10
มโนทัศน์ของอำนาจในวิชาชีพ.....	19
มโนทัศน์ของการสร้างพลังอำนาจของพยาบาลวิชาชีพ.....	23
มโนทัศน์เกี่ยวกับเอกลักษณ์ทางการพยาบาล.....	46
ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพลังอำนาจและเอกลักษณ์ทางการพยาบาล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	66
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	71
ประชากร.....	71
ตัวอย่างประชากร.....	71
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	76
การหาคุณภาพของเครื่องมือ.....	81
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	83

สารบัญ

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	83
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	85
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	107
สรุปผลการวิจัย.....	109
อภิปรายผลการวิจัย.....	112
ข้อเสนอแนะ.....	121
รายการอ้างอิง.....	122
ภาคผนวก.....	132
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	132
ภาคผนวก ข. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	134
ภาคผนวก ค. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	141
ประวัติผู้เขียน.....	145

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. แสดงการเปรียบเทียบแนวทางการสร้างพลังอำนาจกับ ทฤษฎีความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ตามหลักของมาสโลว์.....	30
2. จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างในโรงพยาบาลศูนย์ สังกัดกระทรวงสาธารณสุข.....	73
3. ขนาดของประชากร ตัวอย่างประชากร จำแนกตามโรงพยาบาล และแผนก.....	75
4. จำนวน และร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ทำงานและหน่วยงานที่ปฏิบัติงาน.....	85
5. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ.....	88
6. จำนวน และร้อยละของพยาบาลวิชาชีพ จำแนกตามระดับของเอกสิทธิ์ ทางการพยาบาล.....	89
7. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล รายชื่อ ในกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลสูง.....	90
8. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล รายชื่อ ในกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลปานกลาง.....	92
9. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล รายชื่อ ในกลุ่มพฤติกรรมที่แสดงเอกสิทธิ์ทางการพยาบาลต่ำ.....	94
10. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างค่าเฉลี่ยของเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ทำงาน และแผนกที่ปฏิบัติงาน.....	96
11. ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของเอกสิทธิ์ทางการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ ทำงานต่างกัน โดยการทดสอบด้วยวิธีของเซฟเฟ.....	98

สารบัญตาราง

	หน้า
12. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับของการสร้างพลังอำนาจ ในการปฏิบัติการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ จำแนก ตามรายด้าน และโดยรวม.....	99
13. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสร้างพลังอำนาจ ในการปฏิบัติการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการได้รับความเป็นอิสระ.....	100
14. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสร้างพลังอำนาจ ในการปฏิบัติการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการมีสัมพันธภาพที่มีความไว้วางใจ.....	102
15. ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสร้างพลังอำนาจ ในการปฏิบัติการพยาบาล ตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ ด้านการได้รัยความสนับสนุน.....	104
16. ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการสร้างพลังอำนาจในการปฏิบัติการพยาบาล และเอกลักษณ์ทางการพยาบาลตามการรับรู้ของพยาบาลวิชาชีพ.....	106

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

แผนภูมิที่		หน้า
1.	แสดง โครงสร้างของ โรงพยาบาลและฝ่ายการพยาบาล.....	12
2.	แสดงลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ตามหลักของมาสโลว์.....	27
3.	แสดงลำดับชั้นความต้องการของมนุษย์ตามหลักของมาสโลว์ เปรียบเทียบกับหนทางสู่การสร้างพลังอำนาจ.....	28
4.	กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	70

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย